

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Splošno izobraževalni modul SIMO

Evalvacija pilotne izvedbe SIMO in strokovne podlage za njegovo sistemsko umestitev

Ljubljana, december 2010

1.	Uvod	3
2.	Spremljanje in evalvacija pilotne izvedbe SIMO	4
	Temeljni namen in cilji evalvacije	4
	Vsebinski sklopi in evalvacijska vprašanja	6
	Rezultati evalvacije	7
	1. Izbor izvajalca in udeležencev SIMO	7
	Priporočila	9
	2. Obseg in zahtevnost modulov SIMO z vidika potreb ciljne skupine.....	10
	Priporočila	12
	3. Izvedbeni kurikul za pilotno izvedbo SIMO	13
	Priporočila	15
	4. Spremljanje SIMO, napredka udeležencev in doseganja standardov SIMO	15
	Priporočila	19
3.	Priprava Strokovnih podlag za sistemsko umestitev modula.....	21
	Predlogi	22

1. Uvod

Splošno izobraževalni modul (v nadaljevanju SIMO) je sprejel Strokovni svet za izobraževanje odraslih na 49. Seji, dne 1.4.2008 kot podlago za izpeljavo pilotne izvedbe.

Zakaj razvoj SIMA?

Gospodarske rasti in družbene blaginje ni mogoče doseči, če je vlaganje v znanje usmerjeno na visoko izobražene, vlaganje v manj izobražene pa omejeno le na razvijanje ozkih sposobnosti za opravljanje utečenega dela. Govorimo o znanju tim splošnoizobraževalnih predmetov, ki omogočajo posamezniku pridobivanje višjih ravni izobrazbe, ki je še vedno, pri nas in v Evropi, med ključnimi dejavniki ekonomske in socialne blaginje – višja izobrazba omogoča večjo konkurenčnost na trgu dela, zasedanje kakovostnih delovnih mest, dostopnost do kulturnih dobrin. Osnovni cilj oblikovanja SIMA je zato zagotavljanje dostopa in razvijanje tim ključnih zmožnosti (KK) v skupinah izobrazbeno in socialno prikrajšanih skupin prebivalcev. To so tudi odrasli, ki so bili v osnovnem in poklicnem izobraževanju manj uspešni pri splošnoizobraževalnih predmetih.

Vpeljava certifikatnega sistema in pospešen razvoj NPK je prinesel nove možnosti odraslim na trgu dela, vendar sistem ne omogoča dobitnikom, da bi pridobili tudi poklicno izobrazbo. SIMO predstavlja novo vez med NPK in poklicno izobrazbo, ki naj bi jo, na podlagi uspešnega pilota »uzakonili«, tako da bo postal SIMO sestavni del sistema NPK in s tem omogočil tudi pridobitev poklicne izobrazbe.

Osnovne značilnosti SIMA

SIMO ni izobraževalni program, ampak samostojni modul, ki se členi v manjše enote na 3 ravneh zahtevnosti (1 raven je najnižja, tim vstopna enota, 2 raven OŠO ali nižje poklicno izobraževanje in 3, najvišja raven SPI) na 5 vsebinskih področjih. Posamezne manjše enote poimenujemo enote modula (EM) . SIMO sestavlja skupno 17 enot, po 3 na vsakem vsebinskem področju, z izjemo tujega jezika (2 enoti). Za vsako enoto so določeni cilji, standardi/učni dosežki, okvirni čas trajanja od 35 – 70 ur, skupno modul 300 ur). Določeni so pogoji za dokončanje posameznih enot modula in napredovanje v naslednjo raven (na 1 ravni obvladovanje 90%, na drugi ravni 85% in na 3 ravni 80% standardov).

Temeljna vsebinska področja ključnih kompetenc v SIMU: sporazumevanje v slovenskem in tujem jeziku, matematika, naravoslovje in družboslovje.

Prečne zmožnosti: učiti se, socialne spretnosti, IKT in aktivno državljanstvo.

Podlage za oblikovanje modula in povezanost z javno veljavnimi programi

Pri oblikovanju SIMA smo se naslonili na naslednje dokumente

- javno veljavni program Usposabljanje za življenjsko uspešnost Jaz in moje delovno mesto http://arhiv.acs.si/programoteka/UZU_MDM_program.pdf . Standardi znanja v tem programu na področju slovenščine, matematike, naravoslovja, biologije, kemije in fizike so enakovredni standardom znanja za ta področja v programih osnovne šole za odrasle, v nižje in srednje poklicnih programih (Sklep 112. seje SSSI z dne, 3. aprila 2008.

- standarde znanja v programih OŠO, NPI in SPI,
- standarde iz kataloga znanja za drugi tuj jezik – (angl),
- Evropska priporočila o razvoju ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje (2006)
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/ll-learning/keycomp_en.pdf)

SIMO tako pokriva to, kar je značilno za vse UŽU programe za zviševanje ravni pismenosti – splošna znanja. Lahko bi rekli, da je obvladovanje teh znanj temeljna civilna norma. Standardi v SIMO so oblikovani tako, da vključujejo znanje (vedeti), spretnosti (kognitivno znanje in praktične spretnosti) ter kompetence (odgovorna in avtonomna uporaba znanja in spretnosti). Splošna znanja so ključnega pomena tudi za svet dela, predvsem pa so nujni pogoj za osebni razvoj, opolnomočenje ljudi za aktivno poseganje v družbene procese in podlaga za vseživljenjsko učenje. Zato je tako pomembno, da imajo dostop do teh znanj vsi ljudje, prioriteto pa izobraževalno prikrajšani.

Pilotna izvedba SIMO je potekala v Šolskem centru Celje (v nadaljevanju ŠCC) od maja do novembra 2010. Pri pilotni izvedbi so sodelovali učitelji in strokovni sodelavci ŠCC, sodelavki Andragoškega Centra Slovenije in sodelavka Centra za poklicno izobraževanje.

Pred izpeljavo pilota je ACS v sodelovanju s CPI izpeljal usposabljanje učiteljev, ki je zajemalo pripravo mape učnih dosežkov, osebnega izobraževalnega načrta in primer spremljanja napredka udeležencev in doseganja standardov.¹

2. Spremljanje in evalvacija pilotne izvedbe SIMO

Temeljni namen in cilji evalvacije

Opredelili smo jih takole:

- analizirati ustreznost zahtevnosti opredelitve standardov v SIMO z vidika ciljne skupine in povezanosti s standardi v programu UŽU MDM ali v formalnem šolskem izobraževanju;
- ovrednotiti vsebinske opredelitve standardov z vidika ciljne skupine in z vidika umestitve SIMO v izobraževalni sistem;
- opredeliti možnosti umeščanja SIMO kot vezi med certifikatnim sistemom in sistemom izobraževanja za pridobitev izobrazbe.

Evalvacije ja usmerjena v presojo ustreznosti SIMO in kakovosti njegove pilotne izvedbe, za kar sta bila odgovorna ACS in ŠC Celje. Rezultat te presoje je pobuda Strokovnemu svetu za izobraževanje odraslih za izboljšanje SIMO in za umestitev SIMO v formalni šolski sistem in sistem NPK.

V evalvacijo so bili vključeni procesi na regionalni, institucionalni in individualni ravni v času priprave na izvedbo in izvedbe SIMO. Na teh ravneh pričakujemo, da bodo rezultati sprožili

¹ Program usposabljanja učiteljev in dokumentacija je v arhivu ACS.

večje sodelovanje in izboljševanje prakse, kar bo lahko vplivalo tudi na rešitve na nacionalni ravni.

V evalvaciji smo kombinirali sprotno in končno ter racionalno in empirično evalvacijo. V sprotni evalvaciji smo ugotavljali, vstopne procese, ki so vplivali na izbor izvajalca in udeležencev SIMO, na procese, v katerih je potekala priprava in izvedba SIMO, in okoliščine, v katerih je potekala pilotna izvedba SIMO.

Z racionalno evalvacijo smo z vidika sedanje sistemske ureditve izobraževanja odraslih in na podlagi izvedenskih mnenj ocenili SIMO in njegovo načrtovano umestitev v formalni izobraževalni sistem in sistem NPK. Za racionalno evalvacijo smo uporabili tudi strokovne izsledke o pripravi izvedbenega kurikula, osebnega izobraževalnega načrta in mape učnih dosežkov. Z empirično evalvacijo smo posamezne elemente SIMO ocenjevali na podlagi mnenj in stališč udeležencev, učiteljev in vodstva ŠC Celje. Ugotavljali smo kakovost izvedbe SIMO in njen vpliv na doseganje temeljnega cilja SIMO – omogočiti povezovanje rezultatov neformalnega učenja s formalnim šolskim sistemom in sistemom NPK.

Sprotna evalvacija je potekala na rednih srečanjih izvajalcev pilotne izvedbe, skupnih srečanjih ACS in izvajalcev pilotne izvedbe in srečanjih predstavnikov ACS z udeleženci SIMO.

- Srečanja izvajalcev SIMO. Imeli so skupno osem srečanj, ki so trajala v povprečju eno uro in pol. Prisotni so bili vsi učitelji in organizator izobraževanja. Struktura srečanj je bila vnaprej določena: namen srečanja, opravljene aktivnosti, neopravljene aktivnosti, naloge do naslednjega srečanja, dileme in problemi, zapis dogovorov. Dodatno k temu so se posamezni učitelji na krajših srečanjih dogovarjali o medpredmetnih povezavah pri izpeljavi izvedbenega kurikula.
- Dve srečanja izvajalci SIMO in predstavnici ACS. Vsebina prvega sestanka, ki je potekal v Celju, 23.3.2010, je bila: predstavitev SIMA, predstavitev kriterijev za izbor izvajalca pilotne izvedbe, oblikovanje skupine udeležencev SIMA, izbor učiteljev – izvajalcev pilota, okvirni načrt izpeljave pilota in sodelovanje šole pri izpeljavi pilota. Na drugem sestanku, ki je potekal 1.7.2010 prav tako v Celju, smo se pogovarjali o faznem poročilu poteka pilota, izvedbenem kurikulu na ravni SIMA, o problemih v zvezi z izvajanjem pilota ter se dogovorili o rešitvah.
- Eno evalvacijsko srečanje z udeleženci SIMO in predstavnicami ACS, ki je potekalo v Celju, 1.7.2010 in na katerem smo se z udeleženci pilota pogovarjali o njihovem trenutnem položaju, o njihovi oceni programa, o njihovih kratkoročnih in dolgoročnih osebnih načrtih.

Končno evalvacijo smo izpeljali z naslednjimi instrumenti

- Participativna evalvacija vseh sodelujočih v pilotni izvedbi, ki je bila izpeljana v Celju, 21.10. Ta tip evalvacije izhaja iz kritične teorije socialne transformacije, njen osnovni namen je presegati neenakosti med socialnimi skupinami, ki izhajajo iz neenakega družbenega položaja, izobrazbene ravni, starosti, etnične pripadnosti, ipd. Temeljni namen participativne evalvacije je izražanje mnenj vseh sodelujočih o istih vprašanjih, ki se nanašajo na kakovost izobraževalnega procesa. Tako dobimo jasno sliko o tem, kako udeleženci, ki zasedajo v programu povsem različne položaje, dojemajo procese in

rezultate v SIMO. Na participativni evalvaciji so bili prisotni vsi učitelji SIMO (razen učiteljice angleščine), ravnatelj ŠCC, organizator izobraževanja v ŠCC, vseh sedem udeležencev SIMO in obe predstavnici ACS. Vsi prisotni so odgovarjali na ista vprašanja o vsebini programa, preverjanju znanja in o projektu Knežje mesto. Posebej velja poudariti, da so bili udeleženci v svojih odgovorih zelo sproščeni (bolj kot učitelji), odkriti in tudi kritični.

Na tem srečanju smo udeležence tudi povprašali, ali bi bili pripravljeni opravljati preizkus svojega znanja s testom izven sedeža šole. Vsi udeleženci so pristali, izbrali so si vsebinsko področje, na katerem so želeli opraviti test. Dogovorili smo se o kraju (ACS v Ljubljani) in času testa. Na testiranje so prišli vsi udeleženci razen enega. Rezultati testov so v interni dokumentaciji ACS in v skladu z dogovorom niso javno dostopni, ampak služijo le strokovno presojo ACS in kot povratna informacija učiteljem SIMO.

- Anketni vprašalnik za udeležence (v nadaljevanju vprašalnik za udeležence). Vprašalnik ima skupno 17 vprašanj, ki pokrivajo naslednje vsebine: mnenje udeležencev o organizaciji SIMO (čas, trajanje, kraj, odmori), o posameznih vsebinskih sklopih (čas, priljubljenost, uporabnost znanja), o učiteljih (dostopnost, učna gradiva, informiranost o urniku in poteku programa) in splošno oceno o zadovoljstvu (z dvema kazalnikoma - najbolj všeč, najbolj moteče). Značilnost udeležencev je opredeljena z dvema kazalnikoma – spol in zaposlitveni status.
- Z anketnim vprašalnikom, ki so ga učitelji izpolnjevali pa končani pilotni izvedbi (v nadaljevanju vprašalnik za učitelje), so odgovarjali na vprašanja o ustreznosti standardov SIMO ter o med-predmetnem povezovanju pri izvedbi kurikula in pri preverjanju doseganja standardov (glej rezultate evalvacije, prvi vsebinski sklop).
- Participativna evalvacija s sodelavci Šolskega centra in ACS, kjer smo obravnavali in dopolnili priporočila in predloge za umestitev v sistem.

Vsebinski sklopi in evalvacijska vprašanja

Vsebinski sklop 1: Obseg in zahtevnost posameznih modulov SIMO

Evalvacijska vprašanja

1. Ali je čas, določen za izpeljavo SIMO/za pridobitev standardov ustrezen glede na značilnosti ciljne skupine?
2. Ali časovna členitev med posameznimi vsebinskimi področji omogoča doseganje standardov?
3. Ali so standardi SIMO vsebinsko ustrezno oblikovani?
4. Ali je zahtevnost standardov SIMO po posameznih ravneh in vsebinskih področjih ustrezna glede na formalne šolske programe/program UŽU MDM

Vsebinski sklop 2: Izvedbeni kurikul za pilotno izvedbo SIMO

Evalvacijska vprašanja

1. Kakšne so bile podlage za pripravo izvedbenega kurikula na ravni SIMO in na ravni posameznega vsebinskega področja?
2. Ali so vsi standardi temeljnih področij SIMO vključeni v izvedbeni kurikulum za SIMO?
3. Ali so vsi standardi transverzalnih kompetenc vključeni v izvedbeni kurikulum za SIMO?
4. Kako je uveljavljeno načelo med-predmetnega povezovanja?

Vsebinski sklop 3: Spremljanje napredka in dosežkov udeležencev

Evalvacijska vprašanja

1. Ali izhodišča za spremljanje napredka in instrumentni za spremljanje doseganja standardov na posameznih vsebinskih sklopih omogočajo ustrezno dokumentiranje² napredka in dosežkov udeležencev SIMO?
2. Ali OIN ustrezno podpira načrtovanje in spremljanje učenja posameznika?
3. Ali učna mapa omogoča presojo o doseganju standardov SIMO?
4. Kako je potekalo spremljanje poteka SIMO in preverjanje napredka in dosežkov udeležencev?

Rezultati evalvacije

1. Izbor izvajalca in udeležencev SIMO

Izbor izvajalca pilotne izvedbe SIMO

Pilotna izvedba SIMO je bila vključena v Načrt dela ACS za leto 2010. Na tej podlagi je ACS oblikoval kriterije in merila za izbor izvajalca pilotne izvedbe SIMO in dne 7.4.2010 objavil javno Povabilo k oddaji ponudbe za pilotno izvedbo projekta splošno izobraževalni modul za odrasle za sodelovanje pri pilotni izvedbi. Med tremi ponudniki – vsi so izpolnjevali kadrovske pogoje - je bil izbran izvajalec, ki je edini izpolnjeval tudi postavljen rok za izpeljavo pilotne izvedbe SIMO (dokumentacija o javnem povabilu in izboru v razvojno raziskovalnem središču ACS).

Priporočila za izboljšanje procesa izbora izvajalcev vključujejo čas izvedbe, izbor učiteljev in izbor izvajalcev.

- Čas, v katerem je moral SCC izpeljati pilotno izvedbo, je bil neustrezen (maj- november) iz dveh razlogov: preobremenjenost učiteljev ob koncu šolskega leta (matura, zaključni izpiti) in prekinitev izvajanja SIMO zaradi šolskih počitnic. V bodoče je potrebno izpeljavo zastaviti tako, da bo lahko izobraževalna organizacija izpeljala SIMO brez prekinitev in zagotoviti učiteljem ustrezen čas za pripravo in izvedbo SIMO.
- Pri določanju kriterijev a izbor učiteljev je potrebno v bodoče dati večjo vlogo izkušnjam učiteljev pri pripravi izvedbenega kurikula, med-predmetnega povezovanja, oblikovanja učne mape in OIN, spremljanju napredka in ugotavljanju doseganja standardov-

² Kot ustrezna opredeljujemo dokazila, ki izpolnjujejo vse 4 kriterije: avtentičnost, aktualnost, ustreznost in zanesljivost.

- Prav tako bo potrebno dopolniti kriterije, ki osvetljujejo vključenost izvajalca v lokalno okolje. Izvajalci projekta SIMO morajo imeti dobro utečeno sodelovanje s podjetji (izpeljave programov za zaposlene), kar bo zagotovilo tudi uvajanje »sistem« SIMO v podjetja za manj izobražene in neustrezno usposobljene zaposlene.

Izbor udeležencev pilotne izvedbe SIMO

Vodstvo ŠSC je udeležence za vključitev v SIMO iskalo po naslednjih treh poteh:

- Iz vrst dijakov, ki so opustili šolanje v ŠCC zaradi neuspešnosti pri splošno izobraževalnih predmetih. Teh je bilo 178. Vse so povabili na srečanje, kjer so jim predstavili SIMO, jim pojasnili način in časovno razporeditev izobraževanja v SIMO ter njihove obveznosti. Na povabilo se je odzvalo 15 posameznikov, ki pa so imeli različne potrebe. Nekateri so imeli posamezne predmete že opravljene in bi se želeli vključiti le pri nekaterih vsebinskih področjih. Za sodelovanje v SIMO se je odločilo 6 posameznikov.
- Obvestili so vodstva in svetovalne službe šol ŠCC in jim ponudili možnost, da svetujejo vključitev tudi dijakom, ki so neuspešni pri posameznih splošnoizobraževalnih predmetih. V obdobju, ko so oblikovali skupino (april), se dijaki niso želeli vključiti, ker so pričakovali, da jim bo do konca leta uspelo uspešno zaključiti redno izobraževanje in ostati v sistemu rednega formalnega izobraževanja. Zavod za zaposlovanje so na srečanju seznanili s projektom SIMO in njih prosili za sodelovanje. Projekt se jim je zdel zanimiv in zelo uporaben za njihove stranke, zato so takoj pristopili k procesu zbiranja kandidatov. Iz svoje baze so ŠCC posredovali 35 naslovov posameznikov. ŠCC je brezposelne obvestil o možnosti vključitve v program in zanje pripravili tudi informativno srečanje. Na informativno srečanje je prišlo 5 kandidatov, v program pa se je vključila le ena kandidatka. Vzroki za neudeležbo pri brezposelnih niso poznani.

Značilnosti izbranih udeležencev

Vsi kandidati so imeli končano osnovno šolo in začeto, a ne zaključeno srednješolsko izobraževanje na različnih področjih.

Število udeležencev in njihove manjkajoče obveznosti za pridobitev poklicne izobrazbe so sledeče:

Zap.št.	Področje*	SLO**	MAT**	ANJ**	NAR**	DRU**
1.	mehatronik, operater	/	3	/	/	/
2.	frizerka	3	1,2, 3	3	1,2	1,2
3.	frizerka	2,3	2,3	1,2,3	1,2	1,2
4.	orodjar	3	3	1,2, 3	/	/
5.	avtoserviser	2,3	2,3	3	1,2	2
6.	elektrikar	2,3	3	1, 2, 3	1	2
7.	frizerka	1,2,3	1,2,3	1,2,3	1,2,3	1,2,3

* navedeni podatek je program, v katerem so se pri nas že izobraževali in odnehali

** manjkajoče obveznosti po letnikih rednega programa.

Znanje kandidatov ob vstopu v SIMO:

Ob vstopnem preverjanju so udeleženci praviloma že dosegali znanje na prvi ravni SIMO za vsa vsebinska področja, razen za angleščino, in deloma za naravoslovje, en udeleženec je dosegal standarde SIMO na vseh ravneh in vsebinskih področjih razen matematike, en udeleženec je dosegal vse standarde pri angleščini in dva udeleženca pri družboslovju in naravoslovju.

Pomen značilnosti ciljne skupine za pilotno izpeljavo:

Za oblikovanje priporočil so pomembne tri značilnosti skupine, vključene v pilotni projekt. Prva je starost udeležencev in dejstvo, da je od njihovega formalnega šolanja poteklo manj kot 5 let, da so se nato vsi vključili kot izredni dijaki, kar pomeni, da se njihovo šolsko znanje še ni »zbrisalo« in da so imeli tudi ustrezno kondicijo za učenje/samostojno učenje. Prav tako so bili vsi motivirani, da uspešno zaključijo SIMO in nadaljujejo prekinjeno šolanje. Druga značilnost je ta, da so vsi na preverjanju ob vstopu v pilot SIMO že dosegali standarde na 1. ravni zahtevnosti na vseh vsebinskih področjih, razen pri angleščini. Tretja je ta, da so nekateri udeleženci dosegali že ob vstopu tretjo ravno zahtevnosti in zato niso bili prisotni pri vseh vsebinskih sklopih (dva pri družboslovju in naravoslovju, dva pri angleščini in en pri slovenščini).

Mala skupine udeležencev je pomembno vplivala na to, da so udeleženci usvojili standarde SIMO. Učitelji so imeli dovolj časa za individualno delo pri pouku in za diferencirano izpeljavo pouka, kot npr pri matematiki (kjer so udeleženci z več znanja tudi pri pouku delali samostojno, učitelj pa individualno s tistimi, ki so izkazovali manj znanja) in slovenščini (učiteljica je udeležence pripravljala na zaključni izpit iz slovenščine).

Priporočila

- Učitelji so ocenili, da v pilotu izbrana rešitev, po kateri so udeleženci prisotni le pri vsebinskih področjih, na katerih ne dosegajo standardov, ni ustrezna. Prvič zato, ker je to okrnilo izpeljevanje in možnosti preverjanja obvladovanja prečnih kompetenc, prav tako pa tudi med-predmetno povezovanje pri poučevanju in preverjanju doseganja standardov. In drugič zato, ker skupina deluje podporno in motivacijsko na posameznike, kar je še posebej pomembno pri odraslih, ki se ponovno vključujejo v izobraževanje, ne glede na njihovo starost.
- Motiviranje kandidatov za vključitev v SIMO v izobraževalnih organizacijah naj poteka po različnih poteh, odvisno od tega, katero ciljno skupino želimo vključiti: dijake, brezposelne ali zaposlene. Če so to dijaki, ki so opustili šolanja, prevzame motiviranje organizator izobraževanja na šoli; če so to dijaki, ki imajo pri splošnoizobraževalnih predmetih težave, prevzame motiviranje šolska svetovalna služba in razredniki oz učitelji teh dijakov; če so to brezposelni Zavod za zaposlovanje v sodelovanju z vodstvom šole; če so to zaposleni, prevzame motiviranje kadrovskih služb v podjetjih, območnih zbornic in sindikatov vodstvo izvajalske organizacije.

- Pri oblikovanju skupine udeležencev SIMO je prav, da se tudi v bodoče vključujejo odrasli z različnim predznanjem. Skupine naj ne bi bile večje (največ 12 udeležencev³), ker je potrebno pri izpeljavi zagotoviti samostojno delo udeležencev tudi v organiziranih oblikah izobraževanja, da je tako omogočeno učiteljem več individualnega dela s tistimi, ki prihajajo v SIMO z manj znanja.
- V izpeljavi SIMO sodelujejo vsi udeleženci. Prisotnost vseh in raznolikost skupine so pomembne tudi zato, ker omogočajo razvijanje socialnih zmožnosti (solidarnost, podpora pri uresničevanju izobraževalnih namer po zaključenem SIMO, vzajemno učenje, refleksija o svoji izobraževalni poti in poteh »sošolcev«).

2. Obseg in zahtevnost modulov SIMO z vidika potreb ciljne skupine

Podlage za presojo:

- modul SIMO,
- stališča udeležencev in izvajalcev simo (vprašalnik za udeležence, vprašalnik za učitelje, participativna evalvacija, mnenja udeležencev na srečanju s predstavnicama ACS),
- vsebine v izvedbenem kurikulumu,
- zaključno preverjanje doseganja standardov,
- učna gradiva v mapi učnih dosežkov.

SIMO je samostojni modul, ki se členi v manjše enote na 3 ravneh zahtevnosti (1 raven je najnižja, tim vstopna enota, 2 raven OŠO ali nižje poklicno izobraževanje in 3, najvišja raven SPI) na 5 vsebinskih področjih. Posamezne manjše enote poimenujemo enote modula (EM). SIMO sestavlja skupno 17 enot, po 3 na vsakem vsebinskem področju, z izjemo tujega jezika (2 enoti). Za vsako enoto so določeni cilji, standardi/učni dosežki, okvirni čas trajanja od 35 – 70 ur). Določeni so pogoji za dokončanje posameznih enot modula in napredovanje v naslednjo raven (na 1 ravni obvladovanje 90%, na drugi ravni 85% in na 3 ravni 80% standardov).

Temeljna vsebinska področja ključnih kompetenc v SIMU so: sporazumevanje v slovenskem in tujem jeziku, matematika, naravoslovje, družboslovje. Prečne zmožnost so: učiti se, socialne spretnosti, IKT in aktivno državljanstvo.

Izvajalci so na podlagi izvedbenega kurikula na ravni SIMO (izvedbeni kurikulum je v dokumentaciji razvojno raziskovalnega središča ACS) pripravili okvirni predlog o tem, koliko časa bodo namenili posameznih vsebinskim sklopom. Pri oblikovanju izhodišč za časovno členitev med posameznimi vsebinskimi področji so sodelovali tudi oblikovalci modula SIMO. Končno odločitev so sprejeli učitelji.

Preglednica: časovna razporeditev SIMO po vsebinskih sklopih

Modul	Planirano število ur	Izvedeno število ur
Slovenščina	65	76
Matematika	65	76
Naravoslovje	35	41

³ Standardi in normativi v IO določajo 15 udeležencev, vendar predlagamo, da se zaradi izobraževalnih potreb te ciljne skupine število zmanjša in se ob tem zagotovi 100% financiranje programa.

Družboslovje	35	41
Angleščina	52	66
SKUPAJ	252 ur	300 ur

Pred začetkom izvedbe so izvajalci SIMO porazdelili okoli 85% ur, ostale so pustili nerazporejene za naslednje namene:

- dodatne ure v primeru, če bi se pokazalo, da je bilo predznanje pri katerem od predmetnih področij bistveno nižje od ugotovitev ob vstopu udeležencev v program,
- dodatne ure v primeru, da ne bo mogoče dosegati standardov v načrtovanem številu ur,
- ure za znanja iz področja transverzalnih kompetenc, predvsem učenja učenja in IKT, če bi bilo potrebno,
- za dodatne aktivnosti pri pripravi projektih dni.

Razliko ur med načrtovanimi in dejansko porabljenimi so učitelji porabili za:

- dodatne ure za IKT – 10 ur,
- dodatne ure za državljansko vzgojo (volitve) – 6 ur,
- dopolnitev prenizkega predznanja pri angleščini – 14 ur,
- dodatne ure za aktivnosti pri projektih dni - 18 ur.

Po mnenju učiteljev standardi na nobenem vsebinskem področju niso prezahtevni in so lahko v času, ki so ga načrtovali, tudi izpeljali izvedbeni kurikulum tako, da so v celoti pokrili vse standarde in so jih udeleženci tudi usvojili, z izjemo angleščine. Udeleženci bi potrebovali dodatnih 40 ur, da bi usvojili vse standarde. Vsi drugi učitelji so poudarili, da so lahko dosegli postavljene standarde predvsem zato, ker je bila skupina dovolj mala, kar je omogočilo individualno delo pri organiziranem pouku, spremljanje rezultatov individualnega dela doma in velika motiviranost kandidatov za samostojno delo doma. Za vsebinsko področje družboslovje je učiteljica predlagala manjše spremembe standardov SIMO (več o pomenu volitev).

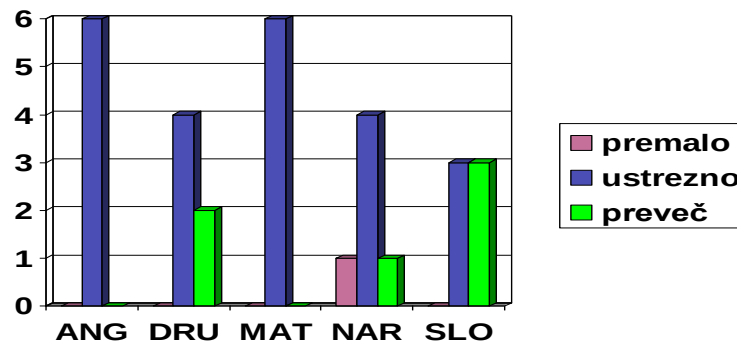
Presoja učiteljev o vsebinski ustreznosti modula in učno gradivo, ki so ga uporabljali udeleženci SIMO, dovoljuje oceno, da so vsebine, ki so jih izbrali učitelji na področju matematike in slovenščine najbolj primerne tako z vidika potreb ciljne skupine, kot z vidika načrtov o umeščanju SIMO v izobraževalni in certifikatni sistem. Takšno je bilo tudi stališče udeležencev na srečanju s predstavnicama ACS in v participativni evalvaciji ob zaključku pilota. Še posebej so udeleženci izpostavili matematiko kot področje, ki je bilo najbolj življenjsko naravnano, razvijanje znanja pa je potekalo povsem drugače, kot so bili navajeni v preteklih izobraževalnih izkušnjah. Za slovenščino pa so povedali, da imajo veliko dodatnega dela doma, da pa se zavedajo, da je to nujno, če hočejo biti uspešni na zaključnem izpitu iz slovenščine.

Ustreznost obsega izobraževanja v SIMO so ocenjevali tudi udeleženci sami: na vprašalnik je odgovorilo 6 od 7 udeležencev. Skupni imenovalac njihovih ocen je ta, da je bilo za vsa predmetna področja načrtovanih ustrezno števil ur: za matematiko in angleščino so bili tega mnenja vsi udeleženci, za družboslovje in naravoslovje po štirje udeleženci in za slovenščino trije udeleženci.

Na participativni evalvaciji z učitelji in sodelavci ACS so učitelji posebej opozorili, da bi bilo za večjo kakovost in učinkovitost SIMA nujno zagotoviti možnost, da bi približno 1/3

organiziranega učnega procesa izpeljevala dva učitelja istočasno. To pomeni , da je treba zagotoviti financiranje dodatnih 100 ur za izvedbo organiziranega izobraževalnega dela.

Ali je planirano število ur za posamezno predmetno področje ustrezno

Vir: Vprašalnik za udeležence, Celje 2010

Glede dolžine SIMO so bili 4 udeleženci mnenja, da je najbolj primerna dolžina izvajanja SIMO 300 ur organiziranega pouka in domače delo (sedanji model SIMO), dva udeleženca pa sta predlagala, da bi organizirano izobraževalno delo v šoli podaljšali na 400 ur, da jim ne bi bilo potrebno delati doma. Mnenje o ustreznosti obsega izobraževanja in razporeditve ur pri udeležencih in učiteljih so si zelo blizu, izjema je angleščina, kjer je le učiteljica poudarila premajhno število ur.

Polovica teh, ki so odgovarjali na vprašalnik, je v času izvajanja pilota tudi redno delala (vendar ne kot redno zaposleni). Petim je najbolj ustrezalo, da je bilo pouk v dopoldanskem času, od trikrat (trije udeleženci) do petkrat (3 udeleženci) tedensko in to po 3 ure (4 udeleženci) ali pet ur (dva udeleženca).

Priporočila

1. Čas, določen za izpeljavo SIMO, in časovna členitev med posameznimi vsebinskimi področji sta odvisna predvsem od značilnosti in velikosti skupine udeležencev. V pilotni izvedbi so bili to mlajši odrasli, pri katerih je šlo praviloma predvsem za osvežitev standardov znanja na prvih ravneh in za pridobivanje standardov na zahtevnejših ravneh. Načrtovani obseg časa (300 ur) in razporeditev med vsebinskimi področji sta bili po mnenju učiteljev ustrezni. Izjemo predstavlja tuj jezik, za katerega bi bilo potrebnih še dodatnih 40 ur (minimalno). Po oceni učiteljev so udeleženci za delo na domu porabili okoli 100 ur. Na podlagi mnenj učiteljev in udeležencev (ob upoštevanju značilnosti te ciljne skupine), lahko damo oceno, da je potrebno za izpeljavo SIMO zagotoviti 450 ur, v ta okvir je všteto tudi samostojno izobraževalno delo udeležencev na domu.

2. V svoji osnovi je SIMO oblikovan (zahtevnost in čas) tako, da pokriva potrebe odraslih, ki ne dosegajo prve ravni. Pilot s tega vidika ni dal povratne informacije o tem, ali sta čas in časovna členitev ustrezno definirani. To bi zahtevalo, da bi bili v pilotno izvedbo vključeni manj izobraženi in manj kvalificirani zaposleni ali brezposelni v starejših starostnih kategorijah. Predpostavljamo, da bi v tem primeru učitelji potrebovali več časa, da bi udeleženci dosegli s SIMO določene standarde znanja na tretji ravni. To pa bi zahtevalo več ur za izpeljavo SIMO, kar zahteva tudi presojo ustreznosti UŽU MDM – z vidika trajanja programa.
3. Problem znanja tujega jezika ostaja odprt, vprašanje je, ali ga v bodoče urejamo v okviru SIMO, ali pa tako, da udeležence usmerimo v druge ukrepe, namenjene učenju tujega jezika (ukrep APZ Znanje uresničuje sanje) kot pripravo na vključitev v to vsebinsko področje SIMO.
4. Vsebinsko področje naravoslovja in družboslovja je bilo v pilotu šolsko naravnano. Razloga za to sta lahko dva: vsebinsko neustrezno oblikovani standardi SIMO ali neustrezno oblikovan izvedbeni kurikulum in njegova izpeljava. Zato predlagamo, da se standardi na obeh področjih preverijo v fokusnih skupinah in ustrezno dopolnijo.
5. Pri izpeljavi SIMA je potrebno zagotoviti za delo učiteljev dodatnih 100 ur, kar bo omogočilo, da bi približno 1/3 programa izpeljevala dva učitelja hkrati (enako kot v programih UŽU).

3. Izvedbeni kurikulum za pilotno izvedbo SIMO

Podlage za presojo:

Zakonske in strokovne podlage za pripravo izvedbenega kurikula

Izvedbeni kurikulum na ravni SIMO

Izvedbeni kurikuli po vsebinskih področjih SIMO

Projekt Knežje mesto – moje mesto

Mnenja učiteljev in udeležencev (vprašalnik za učitelje, vprašalnik za udeležence, participativna evalvacija)

Oblikovanje izvedbenega kurikula na ravni SIMO je bil zahteven zalogaj za izvajalce, tako da je bilo temu namenjeno veliko dodatnega časa in obravnav na evalvacijskih srečanjih. Profesorica slovenščine je oblikovala podlage za izvedbeni kurikulum za svoje področje, ki so jih uporabili tudi profesorji na ostalih vsebinskih področjih, ACS pa je pripravil pregled pravnih in strokovnih podlag za pripravo izvedbenega kurikula. Podlage, ki so jih profesorji uporabili za oblikovanje izvedbenih kurikulumov na svojem vsebinskem področju so bile različne: za slovenščino, družboslovje in naravoslovje program srednjega poklicnega izobraževanja, za matematiko program UŽU MDM in za angleščino CEF 2 (Common European Framework of Reference for Languages).

V pilotni izvedbi SIMO so se posamezna vsebinska področja ves čas prepletala. V izvedbenem kurikulumu za posamezna vsebinska področja so učitelji dobro načrtovali medpredmetne povezave. Medpredmetne povezave so bile najboljše izpeljane v projektu Knežje mesto – moje mesto. Iz izvedbenih kurikulumov in poročil učiteljev izhaja, da so te povezave najboljše stekle pri slovenščini in matematiki, tako z vidika povezav z drugimi temeljnimi področji kot z vidika povezav s transverzalnimi kompetencami.

Učitelji so potrdili, da so standardi SIMO primerljivi/enakovredni s standardi v programih, ki so jih uporabili kot podlago za pripravo izvedbenega kurikula. Prav tako poročajo, da so vse standarde SIMO vključili v izvedbeni kurikulum na ravni vsakega vsebinskega področja, enako velja tudi za standarde transverzalnih kompetence. Prvotni načrt, da bodo IKT kompetence izpeljali kot samostojno vsebinsko področje, so po priporočilu sodelavcev ACS opustili, in jih vključili predvsem v področje, matematike in slovenščine.

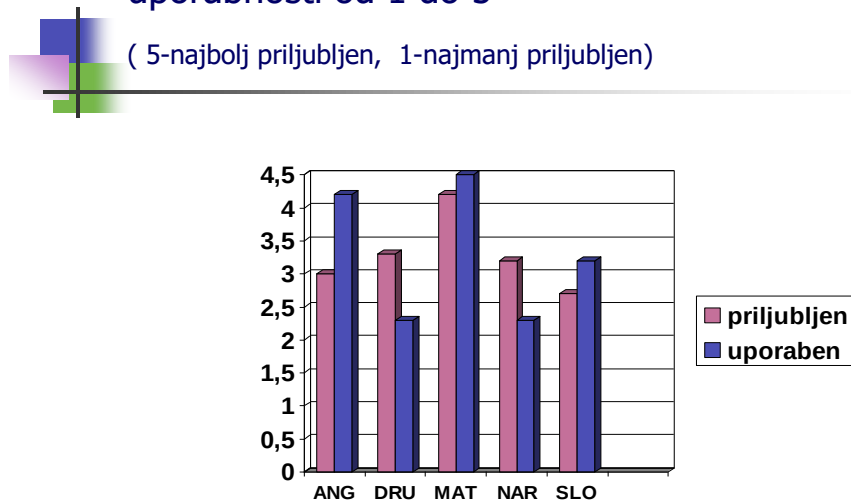
Najbolj kritično so učitelji ocenili pripravo izvedbenega kurikula. Izpostavili so, da je to izrazito timsko delo, da pa v pilotni izvedbi za to ni bil načrtovan ustrezen čas. Po mnenju učiteljev bi moral SIMO posebej določiti obseg časa za pripravo izvedbenega kurikula, ki bi moral biti pripravljen tako, da bi imel najmanj 3 projekte (v pilotni izvedbi je bil izveden samo en projekt Knežje mesto). Ta predlog je še posebej umesten ko se bodo v SIMO vključevali starejši zaposleni in brezposelni odrasli.

Izvajanje izvedbenih kurikulumov na posameznih področjih smo presojali tudi z mnenji udeležencev. Z ocenami od 1 -5 (5 najboljše) so ocenili uporabnost in priljubljenost predmetov ter ustreznosti pripravljenih učnih gradiv.

Najboljšo oceno – 4,5 za priljubljenost je dobila matematika, preko 4 je dobila tudi oceno za uporabnost. Po priljubljenosti ji sledi angleščina

Označite predmete po priljubljenosti in po uporabnosti od 1 do 5

(5-najbolj priljubljen, 1-najmanj priljubljen)

Vir: Vprašalnik za udeležence, Celje 2010

Po priljubljenosti se je najslabše odrezala slovenščina s povprečno oceno 2,5, po uporabnosti pa je z oceno 3,1 preseгла družboslovje in naravoslovje. Na srečanju s predstavnicama ACS so

udeleženci povedali, da so bili pri slovenščini najbolj obremenjeni z domačim delom in da se morali tudi sproti dokazovati svoj napredek. Izkazalo se je tudi, da jih poezija ne zanima. Učiteljica slovenščine je povedala, da jih v SIMO pripravlja na zaključni izpit, ki ga morajo opraviti, če želijo uspešno končati izobraževalni program, iz katerega so pred SIMO izstopili.

Ustreznost učnih gradiv je bila visoko ocenjena s povprečno oceno 4,5: pet udeležencev je dalo oceno 5, en udeleženec pa oceno 2.

Priporočila

1. Za pripravo izvedbenega kurikula na ravni SIMO in izvedbenih kurikulov za posamezna vsebinska področja mora vodstvo izobraževalne organizacije zagotoviti pogoje, ki omogočijo učiteljem, da opravijo to nalogo v timu. Pomembno je, da procese usklajevanja prevzame učitelj, ki ima dovolj izkušenj za to nalogo, zato da lahko tudi vsebinsko usmerja proces oblikovanja kurikula na ravni SIMO. To je nujno korak, ki lahko prepreči pogosto prakso v izobraževanju odraslih, tim načelo zaporedja predmetov. Tako bi bilo onemogočeno vsako med-predmetno povezovanje pa tudi vključevanje razvijanja prečnih kompetenc v procesu poučevanja in učenja.
2. V okviru SIMO se določi dodatnih 50 ur za delo učiteljev pri pripravi izvedbenega kurikula, ki bo imel vsaj 3 projekte.
3. Podlage za pripravo izvedbenega kurikula so lahko programi osnovnošolskega, nižje in srednje poklicnega izobraževanja in javno veljavni program UŽU MDM. V bodoče je potrebno učitelj izčrpnjeje seznaniti s programom UŽU MDM kot primerno podlago za oblikovanje izvedbenega kurikula na posamezni vsebinski ravni. Evalvacija SIMO je pokazala, da so udeleženci SIMO kot najbolj življenjsko naravnano in uporabno ocenili matematiko, za katero je učiteljica uporabila program UŽU MDM kot podlago za pripravo izvedbenega kurikula matematike.
4. Podlage za pripravo so lahko tudi drugi izobraževalni programi, ki so pripravljeni v skladu z Zakonom o izobraževanju odraslih. V tem primeru lahko SIMO izvajajo organizacije, če pripravijo program usposabljanja, v katerega so vključeni standardi SIMO in se vpišejo v razvid pri MŠŠ.
5. Priprava izvedbenega kurikula je še vedno zahtevna naloga za učitelje, za katero potrebujejo dodatno podporo. Zato bi bilo potrebno še dodatno usposabljanje učiteljev.
6. Ocene udeležencev o priljubljenosti in uporabnosti znanja na posameznih predmetnih področjih navajajo na potrebo, da se kot podlaga za pripravo izvedbenih kurikulov po predmetnih področjih v večji meri upošteva program UŽU MDM, in da je potrebno več pozornosti nameniti uporabnosti znanja.

4. Spremljanje SIMO, napredka udeležencev in doseganja standardov SIMO

Podlage za presojanje:

- izhodišča in instrumenti za vstopno, sprotno in izstopno preverjanje po posameznih vsebinskih področjih,
- osebni izobraževalni načrt,
- mape učnih dosežkov udeležencev,
- mnenja udeležencev in učiteljev, vodstva šole ter organizatorja izobraževanja (vprašalnik za udeležence, učitelje, srečanje z udeleženci in predstavnicama ACS in participativna evalvacija)

Izhodišča za spremljanje napredka udeležencev SIMO so bila sprejeta na usposabljanju učiteljev za izpeljavo SIMO, po katerih so sodobne oblike učenja in poučevanja predvsem kompetenčno naravnane, kar spreminja tako vlogo učitelja kot udeleženca v izobraževanju. Učitelj vse bolj postaja moderator, usmerjevalec, svetovalec pri aktivnostih, udeleženec pa mora postajati vse bolj aktiven in odgovoren za osvajanje znanja v izobraževalnem procesu. Dogovorili so se tudi za skupen standard preverjanja, t.j. preverjanje v treh fazah - vstopno preverjanje, sprotno preverjanje in izstopno preverjanje). Dogovorili so se tudi, da bodo preverjanje znanja izvajali tudi kot samoevalvacijo udeleženca, in na način, ki ga bo določil vsak učitelj. Na usposabljanju učiteljev SIMO je bil predstavljen praktičen primer za slovenščino. Na tej podlagi so vsi učitelji pripravili izhodišča in instrumente za spremljanje napredka in ugotavljanje ter potrjevanje doseganja standardov SIMO. Vsi učitelji so uporabljali za spremljanje napredka udeležencev, tudi za samo-evalvacijo, različne instrumente. Sicer pa je spremljanje in ugotavljanje napredka ter zaključno preverjanje potekalo individualno in skupinsko pri pouku. Za zaključno preverjanje je bil uporabljen test pri slovenščini (s tem so bili udeleženci SIMO seznanjeni ob vstopu v program, test je predstavljal tudi pripravo na zaključnih izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja, ki so jih udeleženci opredelili v osebni izobraževalni načrtu). Izpeljan pa je bil tudi pri angleščini, čeprav ni bil načrtovan, začetno, sprotno in zaključno preverjanje znanja po vsebinskih področjih, in Instrumenti za zaključno preverjanje znanja (v Poročilu SCC: str. 13-27).

Pri načrtovanju učenja, spremljanju napredka in zaključnem preverjanju igrata ključno vlogo dva, s pravilnikom predpisana instrumenta (osebni izobraževalni načrt in mapa učnih dosežkov⁴. V SIMO sta bila predvidena kot ključna ne le za spremljanje in ugotavljanje doseganja standardov, ampak tudi kot dokazila, ki jih bodo udeleženci SIMO lahko uveljavljali pri dokazovanju znanja, pridobljenega v neformalnem izobraževanju za vključevanje v formalno izobraževanje/ vrnitev v program, ki so ga predčasno zapustili. Zato je bila obema instrumentom namenjena posebna pozornost pri usposabljanju učiteljev. S tega vidika je mapa učnih dosežkov, v katero so udeleženci SIMO odlagali dokazila o svojem napredku v SIMO in učnih dosežkih, ključnega pomena.

V osebni izobraževalni⁵ načrtu so izvajalci SIMO podali :

⁴ Ob instrumenta je določal Pravilnik o ocenjevanju znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju (Ur. l. 78/2007 v 10. in 11. členu). SIMO je potekal v času veljavnosti tega pravilnika. 23. julija 2010 je bil objavljen nov Pravilnik o ocenjevanju znanja v srednjih šolah (Ur.l. 60/2010), v katerem je osebni izobraževalni načrt obvezna sestavina za odrasle udeležence izobraževanja (10. člen), Pravilnik pa ne določa več mape učnih dosežkov. Pri izpeljavi SIMO sta bila obvezna oba instrumenta..

⁵ Osebni izobraževalni načrt obsega pogoje, načine, oblike, obseg in roke izpolnitve neizpolnjenih obveznosti; pripravi ga učitelj (10. člen pravilnika iz leta 2007) . Sedaj veljavni pravilni določa naslednje minimalne sestavine: podatke o predhodno pridobljenem in priznanem, formalnem in neformalnem znanju ter predviden način in časovni

- a) rezultate uvodnega pogovora z udeležencem,
- b) življenjepis,
- c) način in časovni potek izobraževanja,
- d) način in rok spremljanja.

K a) V uvodnem pogovoru so evidentirani: podatki o preteklem formalnem in neformalnem izobraževanju udeležencev SIMO, o njihovih izobraževalnih ciljih – kakšen program bi želeli končati, kaj so pripravljeni narediti za doseganje izobraževalnih ciljev in roke, v katerih bi želeli te cilje uresničiti.

K b) Življenjepis je pripravljen po Europass-u.

K c) in d) Določeni so časovni potek in načina izobraževanja za doseganje postavljenih izobraževalnih ciljev ter načini in roki spremljanja izobraževalnega načrta (vezani na doseganje izobraževalnih ciljev).

V dokumentaciji središča za razvoj in raziskovanje ACS sta dva primera osebnega izobraževalnega načrta: v obeh udeleženci SIMO načrtujeta, da bosta po uspešno opravljenem SIMO nadaljevali šolanje in opravili zaključni izpit in zaključno delo v programu srednjega poklicnega izobraževanja. In na te cilje so vezane vse sestavine osebnega izobraževalnega načrta.

Pomanjkljivost osebnih izobraževalnih načrtov v SIMO je ta, da niso vključevali sprotnega načrtovanja učenja in napredovanja neposredno vezanega na izvedbene kurikule po vsebinskih področjih SIMO (ampak, kot je opisano zgoraj, le na načrtovanje aktivnosti za dokončanje programa srednjega poklicnega izobraževanja, ki so si ga posamezni udeleženci zastavili kot cilj). Zato posamezni udeleženci niso imeli jasno začrtanih etapnih ciljev učenja, niti načinov in rokov preverjanje napredka. To je verjetno tudi vplivalo na spoznanje učiteljev, da udeleženci v začetku niso bili večji pri samoevalvaciji svojega znanja in napredka. Udeleženci SIMO so na participativni evalvaciji povedali, da se niso »učili« po vnaprej določenem ali dogovorjenem načrtu, da pa so bili ob vstopu v SIMO seznanjeni z načini preverjanja in potrjevanja znanja, vendar se niso vsi učitelji držali napovedanih načinov preverjanja. Osebni izobraževalni načrt je postal tudi sestavni del mape učnih dosežkov. V osebnem izobraževalnem načrtu tudi ni bil določen način spremljanja udeležencev.

Mape učnih dosežkov: so bile oblikovane za vseh sedem udeležencev že v času, ko so se izobraževalni kot redni dijaki. V SIMO so te mape dopolnjevali. Mape sestavljajo:

- predstavitev udeleženca z osebnim izobraževalnim načrtom (glej zgoraj),
- predmetno področje SLOVENŠČINA,
- predmetno področje MATEMATIKA,
- predmetno področje ANGLEŠČINA,
- predmetno področje NARAVOSLOVJE,
- predmetno področje DRUŽBOSLOVJE,
- potrdila o doseženih standardih znanja po predmetnih področjih.

potek izobraževanja, opredelitev vsebin, načinov in rokov preverjanja in ocenjevanje znanja, ki so določeni z učnim načrtom oz katalogom znanja (Pravilnik, 2010, 10. člen).

Za vsako predmetno področje so udeleženci vlagali učna gradiva, liste preverjanja znanja po standardih za posamezne ravni in rezultate zaključnega preverjanja znanja. Iz listov za preverjanje znanja in rezultatov zaključnega preverjanja je razvidno, da so učitelji kot merilo za doseganje standarda ohranili v SIMO predlaganih 80 %, pri angleščini pa je bilo merilo znižano na 50%.

Med učnimi listi pri matematiki je tudi na power pointu predstavljen rezultat obdelave anketnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali udeleženci SIMO.

Mapa učnih dosežkov udeležencev SIMO dobro osvetljuje znanje in doseganje standardov na posameznih vsebinskih področjih in predstavlja pomembno dopolnitev zaključnega potrdila o opravljenih obveznostih.

Potrdilo o opravljenih obveznostih za posamezno področje - slovenščino, matematiko, naravoslovje in družboslovje sestavljajo:

- Splošne ugotovitve: o obsegu in trajanju izobraževanja, o odnosu do dela, o sodelovanju udeleženca. V tem delu ni vključen obseg samostojnega dela doma.
- Podroben pregled usvojenega znanja in kompetenc na tretji zahtevnostni ravni SIMO.

Potrdilo predstavlja ključno sestavino mape učnih dosežkov. Skupaj z rezultati zaključnega preverjanja omogočata izobraževalnim organizacijam, da speljejo postopke ugotavljanja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja za vse udeležence, ki bi želeli nadaljevati izobraževanje v isti, ali v drugi izobraževalni organizaciji.

Učitelji so opozorili, da je bilo najmanj med predmetnega povezovanja pri spremljanju napredka in pri preverjanju doseganja standardov SIMO. Če bi želeli doseči tudi na tem področju med predmetno povezovanje, bi morali za oblikovanje instrumentov zagotoviti dodaten čas.

Ocena udeležencev SIMO o ustreznosti preverjanja znanj je bila relativno nizka (povprečna ocena 3,8). Trije udeleženci so dali oceno 4, trije oceno 3 in le en udeleženec oceno 5. Visoko, s povprečno oceno 4,8 so udeleženci ocenili znanje, ki so ga pridobili v SIMO, kar pet udeležencev je uporabnost ocenilo s 5 in le eden s 4. To so višje ocene, kot jih je dobila matematika, kot najboljše ocenjeno predmetno področje. Zato upravičeno sklepamo, da je modul SIMO kot celota odgovoril na dejanske potrebe po znanju v tej skupini, v kateri so si vsi postavili cilj, da uspešno končajo program srednjega poklicnega izobraževanja, ki so ga opustili.

Izpostaviti pa velja, da so udeleženci relativno slabo, s 3,8, ocenili ustreznost preverjanja znanja, oceno 4 so dali preverjanju trije udeleženci, oceno 3 dva udeleženca in oceno 5 1 udeleženec. Nižje povprečje je rezultat neustrezne informiranosti o preverjanju in spremljanju pri angleščini, (kljub napovedi na začetku izvajanja SIMO, da ne bo testa, so ob koncu udeleženci pisali test iz angleščine).

Ocene udeležencev o dostopnosti profesorjev in sproti informiranosti o urniku lahko povežemo tako s presojanjem priprave in izvedbe kurikula, kot z zadovoljstvom udeležencev z znanjem, ki so ga dobili v SIMO. Dostopnost profesorjev so ocenili v povprečju z oceno 4,3, od tega trije udeleženci s pet, dva s 4 in en udeleženec s 3. Najslabše od vseh sestavin SIMO - z oceno 2 - je bila ocenjena sproti informiranost o urniku. To oceno lahko pripišemo slabemu koordiniranju

aktivnosti v ŠCC, ki gaje sicer mogoče pojasniti, ne pa tudi opravičiti, s časovnimi stiskami pri izpeljavi projekta. Za slabo ocenjeno koordinacijo urnika mora prevzeti odgovornost koordinatorska pilotna izvedba v ŠCC in vodstvo šole, ki ni pravočasno ukrepalo.

Priporočila

1. V osebni izobraževalni načrt morajo učitelji vključiti vsaj minimalne, skupno dogovorjene elemente (cilje in obseg izobraževanja, spremljanje udeleženca, načine preverjanja doseganja ciljev in standardov znanja).
2. Tudi pri pripravi podlag in instrumentov za sprotno in končno preverjanje je potrebno zagotoviti pogoje, da se bodo učitelji v timu dogovarjali in oblikovali pripomočke in instrumente, ki ji bodo uporabljali za preverjanje doseganja standardov SIMO. Vsi učitelji v SIMO so navajali, da so preverjali doseganje standardov tako v učnem procesu, kot na podlagi samostojnega dela na domu, vendar se le izjemoma za to izdelali pripomočke za opazovanje.
3. Postopki in instrumenti preverjanja in potrjevanja doseganja standardov SIMO bi morali postati sestavni del rednih evalvacijskih srečanja učiteljskega tima.
4. V SIMO določena merila za potrditev doseganja standardov (preko 80 % ali 90%), je potrebno preoblikovati in bolj približati merilom, uveljavljenim v formalnem izobraževanju.
5. Usposabljanje učiteljev in strokovnih delavcev za izvajanje SIMO je potrebno dopolniti z vsebinami o preverjanju in spremljanju napredka in doseganju standardov (instrumenti in pripomočki za sprotno in zaključno preverjanje).
6. Tudi priprava instrumentov za preverjanje doseganja standardov je timsko delo tako kot priprava izvedbenega kurikula. Zato je tudi za to aktivnost učiteljev potrebno zagotoviti čas, vsaj v obsegu 20 ur.
7. Dodelati je potrebno vsebino potrdil o doseženih standardih znanja po predmetnih področjih in vanje obvezno dodati tudi obseg samostojnega dela doma.
8. V SIMO se dosledno vpelje kot orodje za beleženje napredka in dosežkov udeleženca t.i. 'refleksivni portfolio'. Ta tip portfolia omogoča formativno in sumativno beleženje učnega procesa - udeleženec bo lahko sledil svojemu napredovanju, učitelj pa bo dobil povratne informacije, potrebne za prilagajanje samega učnega procesa in usmerjanja udeležencev. Sestavni del portfolija so tudi samoocene udeležencev.

Če poskušamo oceniti izpeljavo SIMO kot celoto, je prav, da poudarimo, da so izvajalci v ŠCC opravili nalogo kakovostno, če jo ocenjujemo z doseganjem standardov, zadovoljstvom udeležencev z znanjem in njihovo odločitvijo, da bodo nadaljevali opuščeno šolanje in z njihovo pripravljenostjo, da prostovoljno opravijo zaključno preverjanje znanja s testom izven sedeža šole. Prav tako smo sestavljavci modula SIMO dobili možnost, da presodimo vsebinsko,

zahtevnostno in časovno primernosti SIMO ter predlagamo pobude za njegovo dopolnjevanje in umeščanje v sistem. Ob tem velja opozoriti na posebnosti skupine v pilotni izvedbi v ŠCC - vključeni so bili mlajši odrasli, ki so pred kratkim opustili šolanje, ki so bili motivirani za vračanje v formalno izobraževanje, in prepričani, da bodo lahko uresničili svoje zaposlitvene cilje z izobraževanjem in pridobitvijo poklicne izobrazbe. K motiviranosti udeležencev so največ prispevali učitelji, za kar jim gre še posebna zahvala.

Kot izjemen dosežek pilotne izvedbe za udeležence so učitelji poudarili to, da se je 7 udeležencev pilotne izvedbe SIMO, ki so bili v vseh obstoječih oblikah (redni dijaki, izredni dijaki) neuspešni, vrnilo nazaj v šolski sistem in bodo nadaljevali opuščeno šolanje.

3. Priprava Strokovnih podlag za sistemsko umestitev modula

Zakonske, strokovne in politične podlage na področju izobraževanja odraslih

Določila 71. člena Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ur.l. 79/2006) o preverjanju in ocenjevanju znanja opredeljujejo, da se

- »V izobraževalnem procesu s preverjanjem in ocenjevanjem ugotavlja, kako dijak obvladuje poklicne zmožnosti, spretnosti in veščine in kako izpolnjuje pogoje za doseganje kreditnih točk v skladu z izobraževalnim programom;
- »Pri ocenjevanju dijaka upošteva **tudi neformalno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, z izpitom ali na druge načine**«.
- »Dijake preverja in ocenjuje na način, po merilih, pravilih in postopkih, **ki jih sprejme šola v skladu z izobraževalnim programom in predpisi ministra**. Šola merila, pravila in postopke **javno objavi**.

Po 64. členu tega zakona so dolžne »šole in izobraževalne organizacije, ki izvajajo izredno izobraževanje⁶, v skladu z navodili ministra prilagoditi izobraževalne programe posameznemu dijaku, pri čemer upoštevajo dosežene kreditne točke oz **predhodno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z javno listino, oziroma neformalno pridobljeno znanje, ki se dokazuje z izpitom ali na drug način**«.

V Pravilniku o ocenjevanju znanja v srednjih šolah (Ur.l. 60/2010) zakonska obveza šol, da v skladu s predpisi ministra javno objavijo merila, pravila in postopke za upoštevanje neformalno pridobljenega znanja, ni več izpeljana.⁷ Neformalno izobraževanje v tem pravilniku je navedeno samo še kot obvezna sestavina osebnega izobraževalnega načrta za udeležence izobraževanja odraslih.

Ne glede na to, ostaja zakonska obveza, da izvajalci izobraževanja upoštevajo tudi neformalno pridobljeno znanje, ki ga udeleženec izkazuje z javno listino, z izpitom ali na drug način.

Izobraževalne organizacije, ki izvajajo izredno izobraževanje odraslih, so na podlagi »prejšnjega pravilnika (glej opombo) sprejele šolska pravila o merilih in postopku priznavanja formalno in neformalno pridobljenega znanja⁸. Zato upravičeno sklepamo, da so pripravile šolske pravilnike, si pridobile ustrezne izkušnje pri izvajanju teh pravil in jih uporabljajo pri pripravi osebnih

⁶ Organizacije, ki izvajajo izredno poklicno izobraževanje, morajo biti vpisane v register Ministrstva za šolstvo in šport.

⁷ Predhodni Pravilnik o ocenjevanju znanja v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Ur.l. 78/2007, v nadaljevanju »predhodni pravilnik«) je urejal tudi priznavanje formalno in neformalno pridobljenega znanja in pridobivanje kreditnih točk za dijake in udeležence izobraževanja odraslih. Na tej podlagi so izvajalci izobraževanja sprejeli šolska pravila o ocenjevanju, v katerih so določili so podrobnejša »podrobnejša merila in postopke priznavanja formalno in neformalno pridobljenega znanja«, 4. člen, 2. točka, prva alineja).

⁸ Za potrebe tega poročila smo pregledali Pravilnik o postopku in merilih za priznavanje formalno in neformalno pridobljenega znanja in izkušenj (LU Ajdovščina) in Šolska pravila ocenjevanja v izrednem izobraževanju (Šolski center Celje). Šolska pravila vključujejo tudi podrobnejša merila in postopek priznavanja formalno in neformalno pridobljenega znanja,

izobraževalnih načrtov, v katere morajo vključevati tudi znanje in izkušnje odraslih udeležencev, ki jih vključujejo v svoje izobraževalne programe.

Andragoška stroka med temeljne prvine izobraževanja odraslih vključuje tako v procesih oblikovanja izobraževalnih programov kot pri njihovem izpeljevanju, prilagajanje in upoštevanje značilnosti in torej tudi znanja, pridobljenega po katerikoli poti. Sledimo lahko tudi trendom, ko postaja preverjanje in vrednotenje komponenta, ki je vse bolj samostojna in neodvisna od samega procesa izobraževanja (Desky in Tessaring, 2002:8, v Ivančič Svetina, 2008). Pri iskanju metod, ki bi bolje merile kompetence posameznikov, je večji poudarek na sposobnosti ljudi, da mobilizirajo kompetence, kot na načinu kako so bile pridobljene.

Dodatno k temu, pa šolsko politiko in prakso zavezujejo tudi evropski dokumenti, ki postavljajo priznavanje in potrjevanje znanja, pridobljenega po neformalnih poteh, med ključne naloge⁹.

Politično podlago predstavlja Strategija vseživljenjskosti učenja (v nadaljevanju Strategija VŽU), Strategija VŽU ki določa dve (od skupno osmih) strateški jedri, na kateri neposredno posega SIMO. To sta razvijanje ključnih kompetenc za učenje in osebno rast in v tem okviru izboljševanju vseh vrst pismenosti (Strategija VŽU: str. 14) ter razvijanje kakovostnega sistema za priznanje znanja, spretnosti in kompetence, ki so pridobljene po različnih poteh (Strategija VŽU: str 18).

Predlogi

1. Strokovni svet za izobraževanje odraslih in Strokovni svet za poklicno izobraževanje potrdita enakovrednost standardov v javno veljavnem programu UŽU MDM s standardi temeljnih zmožnosti v modulu SIMO.
2. Program UŽU MDM so dopolni z družboslovjem (sklep Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih, 52. Seja, dne 30.3.2009).
3. Pravilnik o ocenjevanju znanja v srednjih šolah (2010) ne določa več postopkov in meril za priznavanje znanja, pridobljenega v neformalnem izobraževanju. Izpeljevanje procesa ugotavljanja in priznavanje je tako izključna odgovornost izobraževalne organizacije. Ljudske univerze, kot specializirane ustanove za izobraževanje odraslih, so te procese praviloma normativno uredile v svojih internih aktih, nekatere izvajajo te postopke tudi za odrasle, ki še niso vpisani v njihove izobraževalne programe. Zato priporočamo, da se

⁹ The 'European guidelines on the validation of non-formal and informal learning' (2009); Common European Principles for the identification and validation of non-formal and informal learning common principles adopted by the Council in 2004 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/informal/validation2004_en.pdf ; an inventory of validation of non-formal and informal learning (podroben pregled razvoja v državah članicah Evropske unije. Evropski in nacionalni okvirji kvalifikacij bodo prav tako bistveno pripomogli k priznavanju neformalno pridobljenega znanja.

takšna ureditev uporablja kot primer dobre prakse v vseh organizacijah, ki bodo izpeljevale SIMO.¹⁰

4. Temeljne zmožnosti, določene v SIMO, določi strokovni svet za izobraževanje odraslih kot strokovno podlago za oblikovanje nacionalnih standardov temeljnih zmožnosti odraslih.
5. V šolski zakonodaji se zagotovi odraslim pravica do preverjanje znanja temeljnih zmožnosti. To ne bo le enkratna pravica, saj za temeljne zmožnosti velja, da stagnirajo, ali se razvijajo glede na življenjski in delovni položaj posameznika ter priložnosti za vseživljenjsko učenje. V novi zakonodaji se določijo pogoji in infrastruktura, ki bodo zagotavljali uveljavljanje te pravice.

Obrazložitev predlogov

Izobraževalne organizacije, ki izobražujejo izredne dijake (v nadaljevanju odrasli udeleženci), v skladu z zakonodajo priznavajo odraslim udeležencem znanje, pridobljeno v neformalnem izobraževanju. Modul SIMO vključuje standarde, sprejete v javno veljavnem programu UŽU MDM, ki ga je sprejel strokovni svet za izobraževanje odraslih. Strokovni svet za splošno izobraževanja pa je potrdil enakovrednost standardov v programu UŽU MDM s standardi splošno izobraževalnih predmetov v programih osnovne šole za odrasle, nižje in srednje poklicnega izobraževanja. To pomeni, da morajo izobraževalne organizacije, v skladu z veljavno zakonodajo udeležencem, ki pridobijo javno listino o uspešno končanem programu UŽU MDM, to znanje tudi priznati. Če oba strokovna sveta navedena v točki 1 potrdita enakovrednost standardov v programu UŽU MDM s standardi v SIMO, potem bo tudi javna listina o doseganju standardov SIMO ustrezno dokazilo za priznavanje neformalnega znanja po sedaj veljavnih predpisih. To bo omogočilo odraslim udeležencem, da opravijo ali dokažejo le manjkajoče obveznosti v programih osnovnošolskega, nižje poklicnega ali srednje poklicnega programa izobraževanja, in pridobijo javno veljavno izobrazbo (SIMO + manjkajoče obveznosti formalnega šolskega programa = listina o pridobitvi izobrazbe na eni od treh ravni – OŠ, NP; SP).

V skladu s zakonodajo je potrebno omogočiti izobraževalnim organizacijam kakovostno izpeljevanje procesov ugotavljanja in priznavanja temeljnih zmožnosti, pridobljenih v neformalnem izobraževanju. Gre za to, da se opredeli dostop odraslih do uveljavljanje te pravice, strokovnost postopka in pogoji za njegovo izpeljavo. Med pogoje sodijo poleg ustrezne usposobljenosti kadrov tudi možnosti za izmenjavo dobrih praks in razvijanje orodij za dokumentiranje postopkov v procesih ugotavljanja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja. Posebej opozarjamo tudi na to, da ti postopki zahtevajo ne le znanje, ampak tudi čas, da

¹⁰ Potrdilo o uspešno opravljenem izobraževanju po programu SIMO omogoča šolam, da ugotovijo skladnost SIMO s splošno izobraževalnim delom programov za pridobitev poklicne ali srednje strokovne izobrazbe in v povezavi s praktičnimi izkušnjami kandidata ter morebitnimi drugimi dokazili o obvladovanju znanja obveznih in izbirnih modulov prizna izobrazbo (izda spričevalo o pridobljeni izobrazbi). Pri tem je treba računati s tem, da je šola avtonomna, da oceni, ali je potrebno, da kandidat zaradi že opisanega kompetenčnega značaja izobraževalnih programov opravi morebitne difference bodisi v vsebini ali v uporabi splošnega znanja. Torej bi se lahko zgodili, da šola ne prizna splošne izobrazbe v celoti, ampak samo določen del (najverjetneje večinski). V nobenem primeru priznavanje SIMO ne nadomešča zaključnega izpita.

jih lahko izobraževalne organizacije kakovostno izpeljujejo predvsem že pred vpisom odraslih v izobraževalni program. To je osnovni pogoj, ki omogoča uveljavljanje doktrine na področju izobraževanja odraslih – prilagajanje učnega procesa značilnostim odraslih. Tega ni mogoče uresničiti, ne da bi izvajalci poznali izobraževalne dosežke in potrebe pred vpisom odraslih v program. To je tudi temeljna podlaga za pripravo izvedbenega kurikula za skupino in za posamezno vsebinsko področje.

Prva pobuda za oblikovanje nacionalnega standarda temeljnih zmožnosti je bila dana v Strokovnih podlagah za pripravo zakona o izobraževanju odraslih (ACS, december 2008: strani 16, 19, 20). Utemeljena je bila tudi s sedanjo zakonsko pravico v 11. členu, v 9. odstavku Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki določa »Razmestitev izobraževalnih programov za izobraževanje odraslih mora omogočati odraslim, ki so zaključili osnovnošolsko izobraževanje enoletno dopolnjevanje osnovnošolske izobrazbe«.... . Zakonsko določeno pravico do enoletnega dopolnjevanja osnovnošolske izobrazbe lahko povežemo s pravico do doseganja temeljnih zmožnosti na vsebinskih področjih, ki jih pokriva SIMO.

V predlogu Zasnove izobraževanja odraslih v beli knjigi o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (verzija 10.8.2010, v nadaljevanju Zasnova) eno od štirinajstih temeljnih načel določa, da je potrebno odraslim omogočiti »razvijati in posodabljati njihovo znanje in ključne kompetence vse življenje, da se bodo lahko prožno prilagajali hitro se spreminjajočim razmeram v globalnem okolju. S tem se uveljavlja tudi javni interes pri **zagotavljanju nacionalno dogovorjenih ravni splošne izobraženosti in nacionalno dogovorjenih ravni mednarodno primerljivih ključnih kompetenc**, skupine, ki ne dosegajo teh standardov, pa se opredelijo kot prednostne v nacionalnem, regionalnem in/ali lokalnem okviru«. Zasnova v predlogih ukrepov operacionalizira to načelo v dveh pravicah odraslih – v pravici do ustrezne splošne izobraženosti in ustrezne ravni temeljnih zmožnosti. Za prvo je postavljen kazalec – 4 letna srednješolska izobrazba, ki omogoča vstop na terciarno izobraževanje, in za drugo nacionalno določena raven temeljnih zmožnosti/ključnih kompetenc. V Zasnovi je opredeljena **»vzpostavitev mreže lokalnih/regionalnih centrov, ki bodo odraslim omogočali brezplačno identificiranje in vrednotenje pridobljenih znanj in spretnosti in brezplačno svetovanje za potrebe vrednotenja in priznavanja«**. Ti predlogi v Zasnovi so bili sprejeti na razpravah na treh regionalnih posvetih (ACS in ADS, Tolmin, Črnomelj, Maribor, maj 2010). Celotno Zasnovo pa so dobile v presojo Nacionalna in ostale področne ter prečne strokovne skupine za pripravo bele knjige in na predloge v dogovorjenem roku niso imele nobenih pripomb. SIMO odgovarja obema vidikoma javnega interesa: na eni strani SIMO predstavlja prvi korak odraslih na poti do pridobitve znanja in kompetenc iz splošnoizobraževalnih predmetov v 4 letnih srednješolskih programih formalnega izobraževanja preko neformalnega izobraževanja (ta postopek je formalno že izvedljiv v okviru sedanjih predpisov), na drugi strani pa so s SIMO postavljene osnove za oblikovanje in določanje nacionalne ravni temeljnih zmožnosti na treh ravneh, s ciljem, da bi odraslim omogočili razvoj na tretji ravni.

Za pravico odraslih, da preizkusijo svoje obvladovanje nacionalnega standarda temeljnih zmožnosti naj bi veljalo, da ta pravica ni pogojena s stopnjo izobrazbe. Na podlagi mednarodnih (IALS; ALL) in nacionalnih (VB, Irska) raziskav o pismenosti odraslih namreč utemeljeno sklepamo, da imajo razvite temeljne zmožnosti lahko tudi odrasli z nižjo izobrazbo, in da lahko velja tudi za skupine najbolj izobraženih, da imajo neustrezno razvite temeljne zmožnosti. Za Slovenijo (IALS) je še posebej značilno, da so se najbolj izobraženi slabo uvrstili na področju

pisnih spretnosti v primerjavi z vrstniki v Evropi. Zato lahko utemeljeno pričakujemo, da se bodo pokazale velike potrebe po razvijanju temeljnih zmožnosti na nacionalno dogovorjeni ravni.

V skladu z Zasnovo naj bi nacionalni standardi temeljnih zmožnosti omogočali tudi mednarodno primerljivost. Slednje je zaenkrat mogoče le preko mednarodnih raziskav OECD. Na podlagi rezultatov raziskave o pismenosti odraslih v Sloveniji (OECD, 2000), je Andragoški center pripravil Strategijo za razvoj pismenosti odraslih (2003), v kateri je predvidel znižanje deleža odraslih, uvrščenih na 1. in 2. raven pismenosti za 40 odstotnih točk. Tako bi število tistih, ki bodo ostali na prvi in drugi ravni, ugotovljeno z metodološko primerljivo zasnovano raziskavo, ostalo pod 50 vseh odraslih državljanov, starih od 16 do 65 let. Na strokovnem področju so bili sprejeti razviti številni ukrepi za zviševanje ravni pismenosti (novi javno veljavni programi UŽU, omrežje posebej usposobljenih učiteljev) na politični ravni pa je vsaj formalno zviševanje ravni pismenosti in ključnih kompetenc opredeljeno kot prioriteta (v letnih programih izobraževanja odraslih in ukrepih APZ).

OECD izvaja sedaj tretji krog raziskav (program za mednarodno ugotavljanje kompetenc odraslih PIAAC). V raziskavi merijo štiri vrste ključnih kompetenc: reševanje problemov v tehnološko bogatih okoljih (»raba digitalnih tehnologij, komunikacijskih orodij in medmrežij za pridobivanje in vrednotenje informacij, sporazumevanje z drugimi ter opravljanje praktičnih nalog), bralno pismenost (t. im. komponente bralnih zmožnosti - temeljno znanje pisnega materinega jezika in njegova uporaba pri procesiranju tiskanih tekstov) in zahtevnejše ravni pismenosti, ki se razvijajo z akumulacijo bralnih zmožnosti ter matematiko (obvladovanje situacij ali reševanje problemov v realnem kontekstu z odgovarjanjem na matematično informacijo, ki je prikazana na različne načine; matematična kompetenca vključuje tudi »namero, da se lotimo matematičnega reševanja problemov). Za vsako kompetenco velja, da meri oboje – temeljne zmožnosti in zmožnosti na zahtevnejših ravneh. SIMO pokriva temeljne kompetence na vseh štirih področjih na nižji ravni zahtevnosti. Slovenija v teh raziskavi ne sodeluje in zato ne bo mogoče presoditi, kam v mednarodnem prostoru se umeščamo, niti kam se umeščamo odrasli s svojim obvladovanjem temeljnih zmožnosti, ki jih testirajo v tej raziskavi, niti kakšne cilje si postavljamo. Ne glede na to, pa si lahko in moramo postaviti nacionalne standarde temeljnih zmožnosti, poskrbimo za to, da ugotovimo razkorak med stanjem in cilji in v sistemu izobraževanja odraslih zagotavljati pogoje za nenehen razvoj temeljnih zmožnosti vseh odraslih v vseh življenjskih obdobjih.

Rezultati raziskave PISA uporablja Evropska komisija za referenčni kazalec za bralne dosežke mladih v Strateškem okviru za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju do leta 2020 (E&T 2020, 2009). Pričakujemo lahko, da bodo na podoben način v poročila o izvajanju E&T2020 vključeni tudi rezultati raziskave PIAAC.

Zakonske in strokovne podlage v certifikatnem sistemu

Osebe, stare najmanj 18 let (izjemoma tudi mlajše, če jim je prenehal status vajenca ali dijaka in izkazujejo ustrezne delovne izkušnje) lahko pridobijo nacionalno poklicno kvalifikacijo (v nadaljevanju NPK), če dokažejo delovno poklicno oz. strokovno usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica ali posameznih sklopov zadolžitev v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti. Poklicna kvalifikacija se dokaže s preverjanjem, s potrjevanjem ali s kombinacijo

obeh (Zakon o NPK). NPK se pridobi tudi v poklicnem izobraževanju z nižjo poklicno in srednjo poklicno izobrazbo. (3. in 4. člen Zakona o poklicnem izobraževanju in 3. člen Zakona o NPK), ali po delih izobraževalnih programov za pridobitev poklicne izobrazbe (3. člen Zakona o NPK).

Izvajalci postopkov za ugotavljanje in potrjevanje NPK so lahko organizacije, ki so vpisane v register pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju Ministrstvo za delo) in izpolnjujejo materialne in kadrovske pogoje. Izobraževalne organizacije, ki so vpisane v razvid pri Ministrstvu za šolstvo in šport za izvajanje programov poklicnega izobraževanja, se morajo vpisati v register pri Ministrstvu za delo, če želijo izvajati postopke za ugotavljanje in potrjevanje NPK.

Odrasli lahko pridobijo NPK po delih izobraževalnih programov in z dokazovanjem o usposobljenosti za opravljanje poklica/posameznih poklicev. NPK pridobljena v certifikatnem sistemu se upošteva pri pridobivanju javne veljavne poklicne izobrazbe v skladu s predpisi v šolski zakonodaji.

Katalogi znanj in spretnosti, ki jih sprejema pristojni strokovni svet določajo splošna znanja kot vstopni pogoj za priznavanje poklicnih kvalifikacij oziroma v usposabljanje, ki je predvideno kot ena od poti za priznavanje poklicne kvalifikacije (zlasti kadar gre za regulirane poklice).

Potrdilo o uspešno opravljenem izobraževanju po programu SIMO omogoča pristojnim komisijam, da v postopku priznavanja poklicnih kvalifikacij ugotovijo, da kandidat tudi, če nima nobene poklicne ali strokovne izobrazbe izpolnjuje pogoje glede splošne izobrazbe, ki komisiji omogoča, da preveri samo kandidatove poklicne kompetence (opravljanje poklicne dejavnosti, potrdila o raznih izpopolnjevanjih, izdelki itd.

Predlogi

1. Upoštevanje NPK pri pridobivanju javno veljavne izobrazbe je že po sedanji zakonodaji mogoče, vendar se to v praksi ni uveljavilo, ali pa le v manjši meri.¹¹ Poleg tega se imetniku NPK slednja praviloma upošteva v postopkih priznavanja le v primeru, da je vpisan v izobraževalni program: izobraževalna organizacija »prizna« NPK certifikat (ki ga udeleženec prinese v program) in zahteva, da odraslih izpolni še ostale pogoje iz izobraževalnega programa. Le te pa praviloma odrasli lahko izpolni ne preko sistema priznavanja, ampak v organiziranem izobraževalnem procesu kot izredni dijak. Z umestitvijo SIMO v izobraževalni sistem pa želimo doseči, da obe javni listini – NPK (pridobljena v certifikatnem sistemu) in SIMO (pridobljena v neformalnem izobraževanju) nadomestita vstopni pogoj za vpis v program nižje ali srednjega poklicnega izobraževanja in v program srednjega tehničnega izobraževanja (t.im. programi 3+2)¹² in da tudi omogočita pridobitev javno veljavne izobrazbe.
2. Dodatno pa je potrebno Zakon o izobraževanju odraslih dopolniti tako, da bo nacionalno akreditirano telo imetniku NPK in javne listine SIMO, podelilo listino o javno veljavni izobrazbi (NP ali SP), če bodo za to zaprosili v skladu s predpisanim postopkom. Takšna pot bo omogočila doraslim, da pridobijo listino o javno veljavni izobrazbi ali se vpišejo na višjo raven izobraževanja, ne da bi se predhodno vpisali v zeleni izobraževalni program. To je novost v sistemu in predstavlja vez med izobraževalnim in certifikatnim sistemom. Ustanovitev ustreznega telo/pooblaščenca organizacija potrdi obe listini in izda odraslemu spričevalo o javno veljavni izobrazbi.
3. Na novo je potrebno urediti tudi starostno mejo za uveljavljanje pravice do pridobivanja izobrazbe po tej poti. Predlagamo starost 24 let, ker ocenjujemo, da imajo odrasli pri tej starosti že ustrezne življenjske in delovne izkušnje, ki so relevantne za vključitev v projekt SIMO in postopke priznavanja znanja, pridobljenega v teh izkušnjah. .

V Sloveniji so se končale priprave na oblikovanje slovenskega ogrodja kvalifikacij (SOK).¹³ Za potrebe te naloge smo opravili razpravo s strokovnjaki CPI (december 2010) o tem, na katero raven SOK bodo uvrščene posamezne izobraževalne ravni obravnavane v tem projektu (nedokončana OŠ, OŠ, NPI in SPI). Eden od ključnih ciljev evropskega in nacionalnih ogrodij kvalifikacij je tudi udejanjanje evropskih priporočil o krepitvi priznavanja in potrjevanja znanja, pridobljenega v neformalnem in priložnostnem učenju. Ogrodja kvalifikacij naj bi po pričakovanjih pospešila to priznavanje »Uspeh ogrodij bo v veliki meri odvisen od tega, koliko jim bo v opisnike uspelo vključiti ..splošna znanja, ... ki predstavljajo osnovo za reševanje problemov ter za kritičnost in inovativnosti (Bandelj, Pogledi, 3, 2010: str 3). Zato pričakujemo, da bo SIMO, katerega ključni cilj je razvijanje znanj splošno izobraževalnih predmetov, ki

¹¹ Podatkov o tem, koliko odraslih z nedokončano, s končano OŠ, NPI in SPI si je pridobilo NPK nismo našli na spletnih straneh RIC ali CPI.

¹² V predlogu Bele knjige se na tem področju načrtujejo spremembe.

¹³ Predlog nacionalnega ogrodja kvalifikacij je v javni obravnavi od 26.1.2011 dalje:
http://www.nok.si/data/files/24_file_path.pdf

pokrivajo tudi ključne kompetence, odprl poti za povezovanje obeh sistemov – formalnega šolskega in certifikatnega in tako prispeval k zviševanju splošne izobraženosti odraslih vseh odraslih, prednostno pa izobraževalno prikrajšanih.

Potrebe po razvijanju temeljnih zmožnosti, določene v SIMO lahko merimo z dvema kazalcema: kvantitativnim, t.j. stopnja izobrazbe – v letu 2010 je imelo 16,5% prebivalcev starih od 25-64 največ končano osnovno šolo. Če pa bi merili potrebe s kvalitativnim kriterijem (rezultati mednarodne raziskave pismenosti IALS; OECD 2000), potem je skupina odraslih, ki bi jim morali omogočiti razvijanje temeljnih zmožnosti, bistveno višja (v Sloveniji se je večina odraslih, s končano srednješolsko izobrazbo uvrstila na 2. raven pismenosti, strokovnjaki so definirali 3. raven kot tisto, ki omogoča posamezniku uspešno delovanje v sodobnih družbah). S tega vidika je projekt SIMO nujen ne le za zviševanje ravni izobrazbe, ampak predvsem za zviševanje splošne izobraženosti prebivalcev in njenega prispevka k demokratizaciji družbe.

Sklepna misel: SIMO kot izobraževalna ponudba za razvoj splošne razgledanosti in izobraženosti odraslih bo omogočala lažje in hitrejša postopke pridobivanja poklicne izobrazbe in priznavanja poklicnih kvalifikacij. SIMO bo prav tako krepil zavedanje posameznika o potrebi po znanju zaradi lastnega razvoja in zaradi aktivnega vključevanja v družbo. To pa je tista komponenta izobraževanja, ki jo postavljajo v ospredje vse demokratične države in EU in ki je v naši izpeljavi sistema poklicnega izobraževanja odrinjena na obrobje.
